

Viešosios Europos restruktūrizavimo rėmimo priemonės

Santrauka

Įvadas

Paskelbus 2011 m. Europos restruktūrizavimo stebėjimo centro (angl. ERM) ataskaitą, pradėjo veikti duomenų bazė, kurioje pateikiamos viešojo sektoriaus ir socialinių partnerių paramos priemonės, skirtos restruktūrizavimui numatyti ir vykdyti 27 ES valstybėse narėse ir Norvegijoje. Nors, siekiant, kad veikla būtų našesnė ir pelningesnė, ekonominių ir žmogiškųjų išteklių restruktūrizacija būtina Europos ekonomikos dinamiškumui palaikyti, ji gali sukelti sunkumų darbuotojams. Todėl labai svarbu, kad institucijos ir įgyvendinama politika ne tik skatintų reikiamus struktūrinius pokyčius, bet ir mažintų galimą neigiamą darbo rinkos koregavimo poveikį tiek įmonėms, tiek darbuotojams. Siekiant šio tikslo, restruktūrizacijos srityje galima taikyti daug įvairių priemonių. Jos turėtų apimti pokyčių numatymą ir valdymą, jomis reiktų atsižvelgti tiek į darbuotojų, tiek į darbdavių poreikius ir šios priemonės turėtų apimti beveik visas socialinės ir ekonominės politikos sritis.

Politinės aplinkybės

Šiuo klausimu daug tyrimų ir politikos srities analizių vykdė Europos Komisija, Europos socialiniai partneriai ir Tarptautinė darbo organizacija. Atlikta daug konkrečių tyrimų, pateikta gerosios patirties pavyzdžių, politikos ataskaitų, daugelis iš jų pristatytos praktiniuose seminaruose ir kituose renginiuose visoje Europoje. Šis anksčiau atliktas darbas yra svarbi ERM elektroninės bazės duomenų dalis. Papildoma šios iniciatyvos nauda yra daugelio šių dokumentų sisteminimas bei skirstymas, taip pat logiškas ir prieinamas jų pateikimas, kad įvairūs politikos veikėjai galėtų nuosekliai išnagrinėti politikos priemonių įvairovę ir jas palyginti.

Pagrindinės išvados

Pasinaudoję savo turimais ir kitais šaltiniais, Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondo (Eurofound) darbuotojai atliko duomenų analizę (leidinių ir dokumentų peržiūrą, paiešką duomenų bazėse ir internete, dalyvavo seminaruose, konferencijose ir praktiniuose seminaruose ir kt.). Nuo 2009 m. pavasario iki 2011 m. pavasario jie atrinko, sukaupe ir surūšiuavo beveik 400 susijusių restruktūrizavimo priemonių. 2010 m. pabaigoje–2011 m. pradžioje šie dokumentai Eurofound Europos stebėjimo punktu tinklo pripažinti galiojančiais. Šiuo metu tarp duomenų bazės pagalbinių dokumentų nėra teisės aktų, susijusių su atleidimo iš darbo procedūromis, išmokomis atleidimo iš darbo atveju ir pan., tačiau juos planuojama surinkti ir susisteminant įtraukti ateityje. Duomenų bazėje taip pat nenurodomas išsamus visų turimų dokumentų sąrašas, tačiau ji bus atnaujinama gavus naujos informacijos. Šią duomenų bazę galima laikyti idėjų šaltiniu, kuriuo gali pasinaudoti su restruktūrizavimu susiduriantys viešieji ir privatūs sprendimus priimančios subjektai. Be to, dėl metodologinių apribojimų daugiau dėmesio skiriama nacionalinėms priemonėms (o ne regioninėms ir vietos priemonėms, nors įtraukta ir keletas jų), taip pat svarbiausioms programoms ir itin naujoviškais ar netradiciniais laikomiems metodams.

Kaip ir ankstesnėse ERM metinėse ataskaitose, šioje ataskaitoje taip pat pateikta restruktūrizavimo Europos Sąjungoje apžvalga. Per aštuoniolika mėnesių nuo 2010 m. pirmojo ketvirčio iki 2011 m. antrojo ketvirčio užfiksuota informacija apie daugiau kaip 1 800 plataus masto restruktūrizavimo atvejų. Kaip ir nuo 2008 m. pirmojo ketvirčio, kiekviena

ketvirtį fiksuota daugiau prarasto darbo nei įsidarbinimo atvejų, nors restruktūrizavimo mastas buvo gerokai mažesnis nei didžiausios krizės metu – 2008 m. pabaigoje ir 2009 m. pradžioje. Sektorių lygmeniu didžiausias pokytis – tai žymus prarasto darbo atvejų didėjimas viešojo administravimo sektoriuje. Čia neliko beveik kas trečios darbo vietos ir šis sektorius 2010–2011 m. pralenkė gamybos sektorių, kaip labiausiai dėl restruktūrizavimo panaikinus darbo vietas nukentėjęs didelis sektorius. Tai lėmė visuotinai mažinamos išlaidos ir bendros griežto taupymo priemonės. Taip valstybių narių vyriausybės siekė subalansuoti savo biudžetą ir atitaisyti ekonominio nuosmukio sukeltą žalą. Tai vyko po 2008–2009 m. vykdytos neeilinės intervencijos bankų ir finansų sektoriuje.

Nors atrodo, kad tai padarė įtaką centrinės ir vietos valdžios darbuotojų užimtumui, – ne tik kai kuriose labiausiai nuosmukio paveiktose šalyse, pvz., Latvijoje, bet ir didesnėse valstybėse narėse, pvz., Jungtinėje Karalystėje ir Prancūzijoje, – kituose daugiausia valstybės finansuojamuose sektoriuose, t. y. sveikatos apsaugos ir švietimo sektoriuose, užimtumas didėjo ir per 2008–2009 m. nuosmukį, ir po jo. Remiantis ES darbo jėgos tyrimo duomenimis, 27 ES valstybių narių sveikatos apsaugos sektoriuje nuo 2008 m. pirmojo ketvirčio iki 2011 m. pirmojo ketvirčio iš viso atsirado beveik 1,5 mln. naujų darbo vietų (7 proc. didėjimas).

Per nuosmukį labiausiai darbo vietų sumažėjo gamybos ir statybos sektoriuose, tačiau iki 2011 m. vidurio tam tikrose gamybos srityse atsirado kai kurių atsigavimo požymių. Pažangiųjų technologijų sektoriuose, pvz., automobilių ir transporto įrangos,

kompiuterių ir elektronikos bei elektros įrangos, taip pat maisto gamybos sektoriuje atkurtos kai kurios per nuosmukį panaikintos darbo vietos. Statybos sektoriuje užimtumas toliau mažėjo ir per pastarųjų 12 mėnesių laikotarpį sumažėjo daugiau nei 2 proc., nes šiame nuo ciklo priklausomame sektoriuje atsigavimas nedidelis ir tai neskatino augimo.

Per pastaruosius metus įvairių šalių darbo rinkoje išryškėjo labai dideli skirtumai. Kai kuriose labiausiai nuosmukio paveiktose valstybėse narėse pastebėta vilčių teikiančių atsigavimo požymių. Užimtumo lygis padidėjo visose Baltijos šalyse, Estijoje jis padidėjo daugiau nei 5 proc. Taip pat Šiaurės Europos „branduolio“ – Vokietijos, Lenkijos bei Švedijos ir kai kurių kaimyninių valstybių darbo rinkos po nuosmukio išliko palyginti nepaveiktos. Vis dėlto kai kurių euro zonos valstybių narių valstybės garantuotų skolų sukeltos problemos akivaizdžiai persikėlė į atitinkamas Graikijos, Airijos ir Ispanijos darbo rinkas, kuriose užimtumas ir toliau mažėja. Slovėnijoje ir Bulgarijoje pokyčiai taip pat vyksta lėčiau. Šios šalys taip pat yra atviros Europos darbo rinkos dalyvės.

Apibendrinus visus atviros Europos darbo rinkos rezultatus nuo 2010 m. pirmojo ketvirčio iki 2011 m., galima konstatuoti, kad 27 ES valstybėse narėse atsirado tik kiek daugiau nei 1,3 mln. darbo vietų. Tai tik šiek tiek geriau už ekonomikos gaivinimą kai naujos darbo vietos visai nekuriamos, turint omenyje, jog per pastaruosius dvejus metus panaikinta 5 mln. darbo vietų. Todėl turime atsargiai vertinti ateinančių metų užimtumo perspektyvas Europoje.

Papildoma informacija

Visa ataskaita „Public instruments to support restructuring in Europe“ („Viešosios Europos restruktūrizavimo rėmimo priemonės“) skelbiama adresu <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1165.htm>.

Pagalbinių priemonių duomenų bazę galima rasti šiuo adresu: <http://www.eurofound.europa.eu/emcc/erm/supportinstruments/>

Dėl papildomos informacijos kreipkitės į tyrimo vadovę Irene Mandl, ima@eurofound.europa.eu